

Groenblijvende heggen

De mooiste en meest natuurlijke afscheidingen die we kennen zijn de groenblijvende hagen of heggen. Reeds voor onze jaartelling omhaagden mensen hun boomgaard, kruidentuin of erf met struiken als hulst en meidoorn om een beschermende omheining te vormen tegen mens en dier. Ook in de hedendaagse tuin worden allerlei soorten heesters tot haag gesnoeid om privacy te creëren, ruimte te verdelen of beschutting te bieden tegen harde wind. Daarnaast vormen ze een rijke levensgemeenschap met een grote verscheidenheid aan diersoorten.

In dit Groentje wordt onder meer ingegaan op de soortkeuze, de aanplant en de verzorging van haagplanten die het hele jaar door hun blad behouden, de groenblijvende heggen. Eerst beschrijven we twee soorten hagen, één met een strakke en één met een wat lossere vorm.

Formeel en informeel

We kunnen onderscheid maken tussen formele en informele heggen. De formele heg kan dikwijls niet erg breed en hoog zijn en bestaat meestal maar uit één soort heester. Hij kan zelden tot bloei komen omdat er regelmatig moet worden gesnoeid. Daardoor bieden ze aan dieren wat minder rust, nestgelegenheid en voedsel dan het geval is bij de informele heggen. Maar in een kleine tuin is het nu eenmaal niet mogelijk een natuurlijk groeiende heg aan te planten. Toch zijn de natuurwaarden aanzienlijk en zeker als we een levende heg vergelijken met een muur of een schutting.

Een informele heg bestaat meestal uit een gemengde haag waarin allerlei soorten heesters zijn gecombineerd. Deze heggen behouden hun natuurlijke staat en worden slechts af en toe gesnoeid. Ze hebben veel ruimte nodig, aan weerszijden van de plantlijn wel één tot twee meter. De natuurwaarden van deze haagvorm zijn hoog. Ze zorgen voor beschutting, voedsel en nestgelegenheid voor vogels en bieden aan talloze insecten en zoogdieren in zomer en winter een schuilplaats.

Groenblijvende haagplanten

We kiezen voor de aanplant groenblijvende soorten, omdat te midden van kale struiken en bomen ze door hun verschillende bladtinten en bessen in herfst en winter zeer decoratief zijn. Daarnaast beschermt een bladhoudende heg ook in de winter tegen wind en dempt lawaai. Ook biedt een bladhoudende heg in de winter beschutting aan vogels en vormen ze een overwinteringsplaats voor insecten en egels.

Het blad van wintergroene heggen is meestal dikker dan dat van de bladverliezers. Dat komt door de doorgaande verdamping bij vorst. Ze kunnen dan geen water opnemen maar de verdamping gaat wel door. Daartegen beschermen ze zich door de glanzende waslaag om het blad. Dit laagje zorgt ervoor dat verdamping van water via het blad wordt tegengegaan.

Bijna elke heester kan gesnoeid worden tot haagplant al geven sommige een mooier resultaat dan andere. Het gaat er hierbij om of ze goed dicht kunnen groeien. Niet iedere soort vertakt zich door snoei even goed en sommige soorten als Rhus en Aralia blijven onderaan kaal.

Plantkeuze

De meest geschikte soorten voor de formele haag zijn laurierkers, liguster, hulst, taxus, levensboom, en cipres. Voor de informele heggen zijn geschikt zuurbes, vuurdoorn, dwergmispel en escallonia. Ze bereiken allemaal een hoogte van 2 à 3 meter. Alleen het tempo waarin deze hoogte bereikt wordt is afhankelijk van de soort. Zo zal de hulst deze hoogte pas bereiken na 10 jaar, de liguster al na 3 jaar en de taxus pas na 20 jaar!

Laurierkers (Prunus laurocerasus). Deze soort heeft glanzend groen leerachtig blad. Hij lijkt winterhard maar bij strenge winters vriest hij sterk terug. Loopt in het voorjaar wel weer uit. In de lente verschijnen opvallende bloemen. Ze houden van een vochtige humushoudende bodem en zijn niet lichteisend. De plantafstand is 75 centimeter.

Liguster (Ligustrum ovalifolium). Dit is een halfwintergroene heester met een neutraal groene bladkleur. Het blad valt in de winter gedeeltelijk af. Bij strenge winters kan hij flink bevroren, maar loopt vanzelf weer uit. Bloeit begin juli met kleine geurende witte bloempluimen. Het is een snelgroeende struik en elke grondsoort is geschikt. De plantafstand bedraagt 30 centimeter.

Hulst (Ilex aquifolium). Hulst heeft karakteristiek glanzend donkergroen stekelig blad. In de voorzomer draagt hij kleine witte bloemen waar later de rode bessen aan verschijnen. Vogels weten deze bessen zeer te waarderen. Hij groeit op bijna alle gronden, terwijl de lichteis zeer bescheiden is. De plantafstand is 90 centimeter.

Taxus (Taxus baccata). Ook wel venijnboom genoemd vanwege zijn giftige zaden. Het is een bladhoudende traag groeiende conifeer met zeer donkergroen blad. Hij verdraagt flinke terugsnoei en is niet kieskeurig wat de grondsoort betreft. Snoei bevordert een dichte haagstructuur. De plantafstand is 60 centimeter.

Levensboom (Thuja plicata). Een conifeer met schubachtig donker glimmend blad. In de winter kan er bruinverkleuring optreden en veel schade tijdens een strenge winter. De Thuja is op elke grondsoort te planten met (aangebrachte) humusrijke grond. Een flinke terugsnoei tot op het kale hout verdraagt hij niet. Thuja's houden niet van schaduw want dan worden ze kaal. Ze hebben volle zon nodig en de plantafstand is 75 centimeter.

Cipres (Cupressocyparis leylandii). Ook deze conifeer heeft schubachtig loof en kan goed tegen kou, hoewel een strenge winter veel schade kan aanrichten. Het is een zeer harde groeier en kan goed tegen snoeien. Plantafstand is tussen de 60 en 75 centimeter.

Zuurbes (Berberis stenophylla). Deze sterke groenblijvende heester met zijn glanzend donkergroen blad groeit op elke grondsoort. De geurende kleine trossen goudgele bloemen trekken bijen en andere insecten aan en in de herfst volgen de blauwe eivormige bessen. De plantafstand is 55 centimeter.

Vuurdoorn (Pyracantha coccinea). De vuurdoorn vormt een zeer dichtgroeende struik met dunne, zeer scherpe doorns. Het opvallende donkergroen getint blad is in de winter soms wat bruin gekleurd vooral aan de onderzijde en bijen zijn verzot op de vuilwitte bloemen. De helder rode vruchten blijven zeer lang aan de struik. Hij houdt van een zonnige standplaats. Plantafstand: 50 centimeter.

Dwergmispel (Cotoneaster franchetii). Valt op door de sierlijke overhangende geel-grijs viltig behaarde jonge twijgen en heeft donkergroen, wat glanzende bladeren die aan de onderkant grijs of geelviltig zijn. Er komen talrijke kleine oranje-rode vruchten aan. We planten ze op een afstand van 65 centimeter.

Escallonia (Escallonia sp.). Een bijzonder attractieve snelgroeende heester met roze, rode of witte bloemen die in de zomer uitbundig bloeit. Het blad is klein en leerachtig. Hij gedijt goed in zeelucht, maar strenge winters verdraagt hij niet. De grond mag niet te vochtig zijn en hij verlangt volle zon. De plantafstand bedraagt 70 centimeter.

Aanplant

De beste tijd om haagplanten te planten is in de herfst als de planten in hun rustperiode zijn. We bereiden eerst een strook grond voor van ongeveer 1,2 meter breed. Dit doen we door de strook goed om te spitten en daarna een flinke hoeveelheid organische mest en compost er doorheen te scheppen. Vervolgens spannen we een lijntje en zetten de jonge haagplantjes op de aanbevolen plantafstand naast elkaar. Tenslotte brengen we nog een mulchlaag aan om de wortels voldoende vochtig te houden.

Om een groenblijvende heg een informeel karakter te geven wisselen we soorten met elkaar af. Een fraai resultaat is te verkrijgen door bijvoorbeeld hulst te combineren met zuurbes en laurierkers of escallonia afgewisseld met zuurbes. Het geeft een prachtig mooi kleurcontrast.

Verzorging

Snoeien

De meeste heggen moeten meteen na het planten (zwaar) worden terug gesnoeid zoals de liguster, zodat hij zich onderaan goed vertakt en dicht en vol wordt. Taxus en hulst kunnen beter de eerste twee jaar niet gesnoeid worden. Coniferenheggen toppen we als ze de gewenste hoogte bereikt hebben. De heg kan dan in de breedte gaan groeien. Bij de snelgroeiende soorten als leylandii knippen we de eerste jaren alleen lichtjes de zijscheuten. Na een jaar of vier knippen we de informele haag speelser en zeker niet strak omstreeks de langste dag. De formele heg snoeien we in het groeiseizoen twee keer. De eerste snoeibeurt valt samen met het nestelen van vogels. Ze mogen dan niet verstoord worden en we moeten dus voorzichtig te werk gaan.

Meestal zien we dat heggen in een rechthoekige vorm gesnoeid zijn. Het is echter beter om een heg schuin, in een trapezium vorm te snoeien die onderaan breder is dan bovenaan. Het voordeel hiervan is dat licht en regen ook op de onderste takken valt zodat deze groen blijven en niet bruin verkleuren.

Verjonging

Oude verwaarloosde heggen kunnen we dikwijls vernieuwen of verjongen door hem in het voorjaar flink terug te snoeien. Laurierkers en taxus kunnen goed tot op het oude hout worden terug gesnoeid, maar de leylandii bijvoorbeeld heeft wat meer tijd nodig om zich van zo'n fikse snoeibeurt te herstellen. Het is daarom zinvol om in de lente eerst de ene kant stevig aan te pakken en na herstel de andere kant. Bij zo'n forse ingreep moet de haag wél over voldoende voedingsstoffen kunnen beschikken. We bemesten hem daarom met goed verteerde oude stal mest.

Bemesting

Net als alle andere planten in de tuin heeft een heg ook voedingsstoffen nodig, iets wat nog wel eens vergeten wordt. Een mooie groene haag krijgen we door jaarlijks, vroeg in het voorjaar, een organische bemesting te geven. Direct na de bemesting mulchen we met goedverteerde compost. De heg zal dan minder voedingsstoffen elders in de tuin onttrekken. Kunstmest wordt afgeraden omdat dit het bodemleven remt en de humus afbreekt.

Ziekten en plagen

In een heg komen, naast nuttige insecten, ook allerlei schadelijke insecten voor zoals de bladluis. Ook schijnen koolvlieg en koolgalmug vaker in de beurt van heggen voor te komen. Deze en andere plaagsoorten kunnen natuurlijk ook in onze tuin schade aanrichten. Van een plaag zal echter geen sprake zijn als een tuin rijk is aan soorten die ook de natuurlijke vijanden aantrekken. Vogels zijn wel de meest effectiefste bestrijders van insecten en nestelen graag in een haag.

Tot besluit

Een belangrijk onderdeel van bijna elke tuin is de heg. In strakke lijn of in een meer natuurlijker staat vervult hij onze behoefte aan privacy en beschutting. Bovendien levert een haag een belangrijke bijdrage aan het natuurbehoud door de vele diersoorten die hij herbergt. Goed aangeplant en verzorgd kunnen we er jaren van genieten.

Tekst: Liliane Rombout